

आपला अभ्यास

इयत्ता आठवी

भूगोल

मराठी टेस्ट

इतिहास

गणित
टेस्ट

इंग्रजी टेस्ट

हिंदी

विज्ञान सेमी

सामान्य विज्ञान

मागील पाठापर्यंत आपण संघशासनाच्या संसदेचे व कार्यकारी मंडळाचे स्वरूप समजून घेतले. भारतातील एकात्म न्यायव्यवस्थेची ओळखही करून घेतली. या पाठात आपण घटकराज्यांची अथवा राज्यशासनाची माहिती घेणार आहोत.

संघराज्य व्यवस्थेत दोन पातळ्यांवर शासन संस्था कार्यरत असतात. राष्ट्रीय पातळीवर संघशासन तर प्रादेशिक पातळीवर राज्यशासन कार्य करते. भारतात २८ घटकराज्ये असून त्यांचा कारभार तेथील राज्यशासन करते.

पार्श्वभूमी : भारताचा भौगोलिक विस्तार मोठा आहे आणि लोकसंख्येचे स्वरूपही बहुजिनसी आहे. भाषा, धर्म, चालीरिती व प्रादेशिक स्वरूप यांत विविधता आहे. अशा वेळी एकाच केंद्रीय ठिकाणावरून राज्यकारभार करणे सोईचे ठरणार नाही हे विचारात घेऊन संविधानाने भारतासाठी संघराज्य व्यवस्था स्वीकारली. घटकराज्यांची निर्मिती भाषेच्या आधारावर करण्याचे निश्चित झाले. त्यानुसार भाषावार प्रांतरचना झाली.

भारतातील सर्वच घटकराज्यांच्या शासन यंत्रणेचे राजकीय स्वरूप सारखेच आहे. अपवाद जम्मू आणि काश्मीरचा आहे. महाराष्ट्राच्या संदर्भात आपण घटकराज्यांमधील शासनसंस्थेचे स्वरूप समजून घेऊ.

माहित आहे का तुम्हांला ?

भारतात २८ घटकराज्ये असली तरी विधानसभांची संख्या ३१ आहे. कारण दिल्ली, पुदुच्चेरी आणि जम्मू आणि काश्मीर केंद्रशासित प्रदेशांत विधानसभा अस्तित्वात आहेत.

राज्यशासनाचे विधिमंडळ : केंद्रीय पातळीवरील संसदेप्रमाणे राज्यशासन पातळीवर प्रत्येक राज्याचे विधिमंडळ आहे. केवळ सातच राज्यांतील विधिमंडळ

दोन सभागृहांचे आहे. त्यात महाराष्ट्राचा समावेश आहे. विधिमंडळाच्या सदस्यांना आमदार म्हणतात.

महाराष्ट्राचे विधिमंडळ : महाराष्ट्रात विधानसभा आणि विधान परिषद ही दोन सभागृहे आहेत.

विधान भवन, मुंबई

विधानसभा : महाराष्ट्र विधिमंडळाचे हे पहिले सभागृह असून याची सभासद संख्या २८८ आहे. अँग्लो इंडियन समाजास पुरेसे प्रतिनिधित्व नसेल, तर राज्यपाल त्या समाजाचा एक प्रतिनिधी विधानसभेवर नेमतात. अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमातींसाठी काही जागा राखीव असतात. निवडणुकीसाठी संपूर्ण महाराष्ट्राचे मतदारसंघात विभाजन केले जाते. प्रत्येक मतदार संघातून एक प्रतिनिधी निवडला जातो.

विधानसभेची मुदत पाच वर्षांची असते. अपवादात्मक परिस्थितीत विधानसभेच्या मुदतपूर्व निवडणुका होऊ शकतात.

वयाची २५ वर्षे पूर्ण केलेल्या कोणत्याही भारतीय नागरिकाला त्याचे महाराष्ट्रात वास्तव्य असल्यास विधानसभेची निवडणूक लढवता येते.

विधानसभेचे अध्यक्ष : विधानसभेचे कामकाज अध्यक्षांच्या नियंत्रण व मार्गदर्शनाखाली चालते. निवडणुकीनंतर नव्याने अस्तित्वात आलेल्या विधानसभेचे सदस्य आपल्यापैकी एकाची अध्यक्ष व एकाची उपाध्यक्ष म्हणून निवड करतात. सभागृहाचे

3. Find the area of base and radius of a cylinder if its curved surface area is 660 sqcm and height is 21 cm
4. Find the area of the sheet required to make a cylindrical container which is open at one side and whose diameter is 28 cm and height is 20 cm. Find the approximate area of the sheet required to make a lid of height 2 cm for this container.

Volume of a cylinder

To find how much water a tank of cylindrical shape can hold, we have to find the volume of the tank.

A common formula for volume of any prism = area of base $\times$ height

Base of a cylinder is circular. $\therefore$ volume of a cylinder = $\pi r^2 h$

Solved Examples

Ex. (1) Find the volume of a cylinder whose height is 10 cm and radius of base is 5 cm ($\pi = 3.14$)

Solution : Radius of base of cylinder $r = 5$ cm and height $h = 10$ cm

$$\text{volume of cylinder} = \pi r^2 h = 3.14 \times 5^2 \times 10 = 3.14 \times 25 \times 10 = 785 \text{ cc.}$$

Ex. (2) Height of a cylindrical drum is 56 cm. Find the radius of the drum if the capacity of that drum is 70.4 litre. ($\pi = \frac{22}{7}$)

Solution : Let the radius of cylindrical drum be = r

$$\text{capacity of drum} = \text{volume of drum} = 70.4 \times 1000 \text{ cc}$$

$$1 \text{ litre} = 1000 \text{ ml} \therefore 70.4 \text{ litre} = 70400 \text{ ml}$$

$$\therefore \text{volume of water} = \pi r^2 h = 70400$$

$$\therefore r^2 = \frac{70400}{\pi h} = \frac{70400 \times 7}{22 \times 56} = \frac{70400}{22 \times 8} = \frac{8800}{22} = 400$$

$$\therefore r = 20, \quad \therefore \text{radius of the drum is 20 cm.}$$

उदा. (3) तांब्याच्या भरीव वृत्तचितीच्या तळाची त्रिज्या 4.2 सेमी असून तिची उंची 16 सेमी आहे. ती वितळवून 1.4 सेमी व्यास व 0.2 सेमी जाडी असलेल्या किती चकत्या तयार करता येतील ?

उकल : वृत्तचितीच्या तळाची त्रिज्या = $R = 4.2$ सेमी   उंची = $H = 16$ सेमी

$$\text{वृत्तचितीचे घनफळ} = \pi R^2 H = \pi \times 4.2 \times 4.2 \times 16.0$$

$$\text{चकतीच्या तळाची त्रिज्या} = 1.4 \div 2 = 0.7 \text{ सेमी}$$

$$\text{चकतीची जाडी} = \text{वृत्तचितीची उंची} = 0.2 \text{ सेमी}$$

$$\text{चकतीचे घनफळ} = \pi r^2 h = \pi \times 0.7 \times 0.7 \times 0.2$$

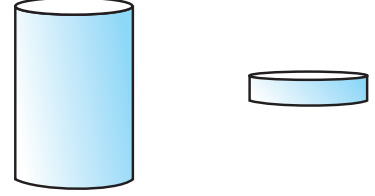
वितळलेल्या वृत्तचितीपासून n चकत्या तयार होतील, असे मानू

$$\therefore n \times \text{एका चकतीचे घनफळ} = \text{वृत्तचितीचे घनफळ}$$

$$n = \frac{\text{वृत्तचितीचे घनफळ}}{\text{एका चकतीचे घनफळ}} = \frac{\pi R^2 H}{\pi r^2 h} = \frac{R^2 H}{r^2 h} = \frac{4.2 \times 4.2 \times 16}{0.7 \times 0.7 \times 0.2}$$

$$= \frac{42 \times 42 \times 160}{7 \times 7 \times 2} = 6 \times 6 \times 80 = 2880$$

$\therefore 2880$ चकत्या तयार होतील.

हे मला समजले.

$$\text{वृत्तचितीचे वक्रपृष्ठफळ} = 2\pi rh \quad \text{वृत्तचितीचे एकूण पृष्ठफळ} = 2\pi r(h + r)$$

$$\text{वृत्तचितीचे घनफळ} = \pi r^2 h$$

सरावसंच 16.3

- खाली वृत्तचितीच्या तळाची त्रिज्या (r) व उंची (h) दिली आहे त्यावरून वृत्तचितीचे घनफळ काढा.
  - $r = 10.5$ सेमी, $h = 8$ सेमी
  - $r = 2.5$ मी, $h = 7$ मी
  - $r = 4.2$ सेमी, $h = 5$ सेमी
  - $r = 5.6$ सेमी, $h = 5$ सेमी
- लांबी 90 सेमी व व्यास 1.4 सेमी असेल अशी लोखंडी सळई तयार करण्यासाठी लागणाऱ्या लोखंडाचे घनफळ काढा.
- वृत्तचिती आकाराच्या एका हौदाचा आतील व्यास 1.6 मी असून त्याची खोली 0.7 मी आहे, तर त्या हौदात जास्तीत जास्त किती पाणी मावेल ?
- एका वृत्तचितीच्या पायाचा परीघ 132 सेमी असून त्याची उंची 25 सेमी आहे, तर त्या वृत्तचितीचे घनफळ किती ?

Producers	Primary consumers	Secondary consumers	Tertiary consumer	Decomposers
<i>Parthenium,</i> <i>Cynodon,</i> <i>Kusali</i>	Cow, deer, rabbit, <i>Leptocorsia,</i>	Snakes, Birds, Jackals, Wolf, ...	Lion, Hyena, Vulture, Kite, ...	<i>Fusarium</i> <i>Aspergillus</i> ....

Do you know?

About 150 years ago, Dudhwa forest was the habitat for single horned Rhino. But in 20th century this animal became extinct due to unrelenting hunting. On 1st April 1984 this rhino was restored there. They were bred in captivity and then released in their habitat. For this 27 square km grassland and forest where round the year water sources were available were selected. Two observatories were established. These efforts are successful.

Think about it.

Can we call a tree an independent ecosystem ?

b. Evergreen forests : Its a natural ecosystem where variety of plants, animals and abiotic factors is found.

18.4 Forest ecosystem

Complete the table

National park/ Sanctuary	State
1. Geer	
2. Dachigam	
3. Ranthambore	
4. Dajipur	
5. Kaziranga	
6. Sunderban	
7. Melghat	
8. Periyar	

Complete the table

Write the information about various components of forest.

Producers	Primary consumers	Secondary consumers	Tertiary consumers	Decomposers
Dipterocarpus, Teak, Pine, Sandalwood	Ant, Grasshopper, Spider, Butterfly	Snake, Bird Lizard, Jackal	Tiger, Falcon Cheetah	<i>Aspergillus,</i> <i>Polycarpus</i>
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....

- इंटरनेट माझा मित्र** 1. सागरी परिसंस्थेत मानवी हस्तक्षेपामुळे घडलेल्या दुर्घटनांची माहिती घ्या.
2. 'खाडी परिसंस्था' ही सागरी परिसंस्थेपेक्षा वेगळी कशी आहे माहिती घ्या.

विचार करा.

दिविजा आज टेकडीवर फिरायला गेली होती. तिथे फुलांवर मधमाश्या घोंगावत होत्या. तेथील एक मधमाशी दिविजाच्या जवळ आली आणि तिच्या हाताला दंश केला. त्या दंशाच्या वेदनेमुळे दिविजा कळवळली व रागारागात म्हणाली, "जगातून सर्व मधमाश्या नष्ट होऊ दे" नंतर तिने विचार केला, 'खरंच मधमाश्या नष्ट झाल्या तर? तर फार काय होईल मध खायला मिळणार नाही, एवढंच ना? तुम्ही दिविजाला काय सांगणार?

मानवी हस्तक्षेपामुळे होणारा परिसंस्थांचा ऱ्हास : मानवाच्या विविध कृतींचा परिसंस्थांच्या कार्यावर घातक परिणाम होतो, त्यामुळे परिसंस्थांचा ऱ्हास होतो. उदा. खाणकाम आणि मोठ्या प्रमाणावरील वृक्षतोड यांमुळे जमिनीचा वापर बदलू शकतो. तसेच त्यामुळे सजीव आणि निर्जिव घटकांचे संबंधही बिघडतात.

विविध मानवी प्रक्रिया व कृती, परिसंस्थांवर वेगवेगळ्या प्रकारचे परिणाम करतात. एखाद्या विशिष्ट प्रकारच्या परिसंस्थेचे दुसऱ्या प्रकारच्या परिसंस्थेत रूपांतर होण्यापासून ते एखादी प्रजाती नष्ट होण्यापर्यंत असे परिणाम होतात.

परिसंस्था ऱ्हासाला कारणीभूत ठरणाऱ्या काही मानवी प्रक्रिया आणि कृती

लोकसंख्यावाढ व संसाधनाचा वाढलेला वापर : परिसंस्थेमध्ये मानवप्राणी 'भक्षक' या गटात मोडतो. मानवाला सामान्य परिस्थितीत परिसंस्था त्याच्या गरजेपुरत्या गोष्टी पुरवू शकतात, परंतु लोकसंख्यावाढीमुळे मानव गरजा भागविण्यासाठी निसर्गाकडून बेसुमार साधनसंपत्ती घेत राहिला. जीवनशैलीच्या नव्या बदलांमुळे मानवाची जगण्यासाठीच्या किमान गरजेच्या गोष्टीपेक्षा अधिकची मागणी वाढली त्यामुळे परिसंस्थावर ताण वाढला पण टाकाऊ पदार्थांचे प्रमाणही मोठ्या प्रमाणात वाढले.

18.6 परिसंस्थेचा ऱ्हास

शहरीकरण : वाढत्या शहरीकरणाच्या सततच्या प्रक्रियेमुळे जास्तीची घरबांधणी व इतर पायाभूत सुविधांसाठी अधिकाधिक शेतजमीन, दलदलीचा भाग, पाणथळीचे क्षेत्र, जंगले व गवताळ प्रदेशाचा वापर होतो आहे. यामुळे परिसंस्थांमधील मानवी हस्तक्षेपामुळे परिसंस्था पूर्णपणे बदलतात किंवा नष्ट होतात.

औद्योगिकीकरण आणि वाहतूक : वाढत्या औद्योगिकीकरणासाठी लागणारा कच्चा माल नैसर्गिक जंगले तोडून मिळवला जातो. यामुळे जंगलांचा नाश होतो. वाहतुकीत वाढ झाल्याने त्यासाठीच्या सुविधा वाढवताना बरेचदा जंगलातून किंवा पाणथळ जागांवर रस्त्यांचे, रेल्वेमार्गांचे जाळे पसरले जाते.

पर्यटन : निसर्गनिरीक्षण, मनोरंजन व देवदर्शनासाठी मोठ्या प्रमाणावर पर्यटक निसर्गरम्य परिसरात येतात. या पर्यटकांकरिता अशा ठिकाणाच्या परिसरांमध्ये मोठ्या प्रमाणात पायाभूत सुविधा निर्माण केल्या जातात. त्यामुळे स्थानिक परिसंस्थेवर अतिरिक्त ताण येऊन तिची मोठ्या प्रमाणावर हानी होते.

माहिती मिळवा.

आपल्या परिसरातील एखाद्या पर्यटन केंद्राला भेट द्या. तेथील परिसंस्थेवर पर्यटनाचे काय परिणाम होतात ते शोधा.

मोठी धरणे : धरणांमुळे मोठ्या प्रमाणात जमीन पाण्याखाली जाते. त्यामुळे त्या भागातील जंगले किंवा गवताळ प्रदेशांचे जलीय परिसंस्थेत रूपांतर होते. धरणांमुळे नदीचा खालच्या बाजूचा पाण्याचा प्रवाह कमी होतो. याचा परिणाम म्हणजे पूर्वी वाहत्या पाण्यामध्ये तयार झालेल्या परिसंस्था नष्ट होतात.

आठवी-मराठी

अनु क्र.	पाठाचे नाव	Test link
१	भाग-१ भारत देश महान	क्लिक करा
२	माझ्या देशावर माझे प्रेम आहे	क्लिक करा
३	लाखाच्या कोटीच्या गप्पा	क्लिक करा
४	नव्या युगाचे गाणे	क्लिक करा
५	सुरांची जादुगिरी	क्लिक करा
६	भाग -२ असा रंगारी श्रावण	क्लिक करा
७	अण्णा भाऊंची भेट	क्लिक करा
८	धाडसी कॅप्टन:राधिका मेनन	क्लिक करा
९	विद्याप्रशंसा	क्लिक करा
१०	लियोनार्दो दा व्हिची स्थूलवाचन	क्लिक करा
	भाग-३	
११	स्वामी विवेकानंदाची भारतयात्रा	येथे क्लिक करा
१२	गोधडी	क्लिक करा
१३	पाड्यावरचा चहा	क्लिक करा
१४	फुलपाखरे	क्लिक करा
१५	आळाशी	क्लिक करा
	भाग-४	
१६	चोच आणि चारा	येथे क्लिक करा भाग २
१७	अन्नजल	येथे क्लिक करा
१८	जलदिंडी	येथे क्लिक करा
१९	गे मायभू	येथे क्लिक करा
२०	शब्दकोश	येथे क्लिक करा

आठवी -हिंदी

अनु क्र.	पाठाचे नाव	Test link
	पहली इकाई	
१	हे मातृभूमि !	क्लिक करे
२	वारिस कौन?	क्लिक करे
३	नाखून क्यों बढ़ते है?	क्लिक करे
४	गाँव शहर	क्लिक करे
५	मधुबन	क्लिक करे
६	जरा प्यारसे बोलना सीख लीजे	क्लिक करे
७	मेरे राजा साहब	क्लिक करे
८	पूर्ण विश्राम	क्लिक करे
९	अनमोल वाणी	
	दूसरी इकाई	
१	धरती का आँगन महके	CLICK HERE
२	दो लघुकथाएँ	क्लिक करे
३	लकड़हरा और वन	क्लिक करे
४	सौहार्द सौमनस्य	क्लिक करे
५	खेती से आई तब्दीलियाँ	क्लिक करे
६	अंधायुग	क्लिक करे
७	स्वराज्य मेरा जन्मसिद्ध अधिकार है	क्लिक करे
८	मेरा विद्रोह	क्लिक करे
९	नहीं कुछ इससे बढ़कर	क्लिक करे

वर्ग 8 वा इंग्रजी

.No.	Contents	Test link
	Unit- 1	
1.1	Be he Best	Click here
1.2	Androcles and the lion	Click Here
1.3	Trees are kindest things I know.	Click Here
1.4	Miss slippery	Click Here
	Unit-2	
2.1	Try again	Click Here
2.2	The house builder	Click Here
2.3	The little River	click Here
2.4	Excuses	Click Here
2.5	A Heroine of the sea	Click Here
	Unit-3	
3.1	Why	click here
3.2	The song of songs	Click here
3.3	Truth	click here
3.4	The two Gentlemen of Verona	Click here
	Unit-4	
4.1	The vet	CLICK HERE
4.2	P.V. Sindhu	Click here
4.3	Golden chain	Click here
4.4	The unsinkable ship	Click here
4.5	Festivals of North East India	Click Here

वर्ग 8 वा गणित

अनु क्र.	घटकाचे नाव	Test link
	विभाग-1	
1	परिमेय व अपरिमेय संख्या	क्लिक करा
2	समांतर रेषा	क्लिक करा
3	घातांक व घनमूळ	क्लिक करा
5	त्रिकोणाचे शिरोलंब व मध्यगा	क्लिक करा
5	विस्तार सूत्रे	
6	बैजिक राशीचे अवयव	
7	चलन	
8	चौकोन रचना व चौकोनाचे प्रकार	
9	सूट व कमिशन	क्लिक करा
	संकीर्ण प्रश्न संग्रह एक	
	विभाग-2	
10	बहुपदीचा भागाकार	क्लिक करा
11	सांख्यिकी	क्लिक करा
12	एकचल समीकरणे	क्लिक करा
13	त्रिकोणांची एकरूपता	क्लिक करा
14	चक्रवाढव्याज	
15	क्षेत्रफळ	
16	पृष्ठफळ व घनफळ	
17	वर्तुळ - जीवा व कंस	
	संकीर्ण प्रश्नसंग्रह-2	
	आकारिक मेगा टेस्ट-1	

वर्ग 8 वा सामान्य विज्ञान

अनु क्र	पाठाचे नाव	लिंक
1	1. सजीव सृष्टी व सूक्ष्मजीवांचे वर्गीकरण	क्लिक करा
2		
3		
4		
5		
6	द्रव्याचे संघटन	क्लिक करा
7	धातू -अधातू	क्लिक करा
8	प्रदूषण	क्लिक करा
9		
10	पेशी व पेशी अंगके	क्लिक करा
11.	मानवी शरीर व इंद्रिय संस्था	क्लिक करा

वर्ग 8 वा इतिहास

इतिहास

अनु क्र.	पाठाचे नाव	Test link
१	इतिहासाची साधने	क्लिक करा
२	युरोप आणि भारत	क्लिक करा
३	ब्रिटिश सत्तेचे परिणाम	क्लिक करा
४	१८५७ चा स्वातंत्र्यलढा	क्लिक करा
५	सामाजिक व धार्मिक प्रबोधन	क्लिक करा
६	स्वातंत्र्य चळवळीच्या युगास प्रारंभ	क्लिक करा
७	असहकार चळवळ	क्लिक करा
८	सविनय कायदेभंग चळवळ	क्लिक करा
९	स्वातंत्र्यलढ्याचे अंतिम पर्व	क्लिक करा
१०	सशस्त्र क्रांतिकारी चळवळ	क्लिक करा
११	समतेचा लढा	क्लिक करा
१२	स्वातंत्र्यप्राप्ती	क्लिक करा
१३	स्वातंत्र्यलढ्याची परिपूर्ती	क्लिक करा
१४	महाराष्ट्र राज्याची निर्मिती	क्लिक करा
	नागरिकशास्त्र	
१	संसदीय शासन पद्धती	क्लिक करा
२	भारताची संसद	क्लिक करा
३	केंद्रीय कायदे मंडळ	क्लिक करा
४	भारतातील न्यायव्यवस्था	क्लिक करा
५	राज्य शासन	क्लिक करा
६	नोकरशाही	क्लिक करा

वर्ग 8 वा भूगोल

अनु क्र	पाठाचे नाव	लिंक
1	स्थानिक वेळ प्रमाण वेळ	क्लिक करा
2	पृथ्वीचे अंतरंग	क्लिक करा
3	आद्रता व ढग	क्लिक करा
4	सागरतळ रचना	क्लिक करा
5	सागरी प्रवाह	
6	भूमी उपयोजन	
7	लोकसंख्या	

आपला अभ्यास

मनोरंजक एनिमेटेड इंटरअक्टिव टेस्ट सोडवा व स्क्रीनशॉट आपल्या वर्ग शिक्षकांना पाठवा

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी	आठवी	नववी	दहावी
क्लिक	क्लिक	क्लिक	क्लिक	क्लिक	क्लिक	क्लिक	क्लिक	क्लिक	क्लिक

इयत्ता 8 वी च्या अधिकच्या सरावासाठी टेस्ट सोडवा

अ.क्र.	विषय	टेस्ट लिंक
1	मराठी	क्लिक करा
2	गणित	क्लिक करा
3	गणित सेमी	क्लिक करा
4	विज्ञान मराठी	क्लिक करा
5	इंग्रजी	क्लिक करा
	हिंदी	क्लिक करा
	विज्ञान सेमी	क्लिक करा
	इतिहास	क्लिक करा
	भूगोल	क्लिक करा

दिनांक 16/08/2021 पासून आपला अभ्यास टीम नियमित अभ्यासक्रमावर आधारित pdf सुरु करत आहेत .अभ्यासक्रमावर आधारित मनोरंजक टेस्ट व स्टडी मटेरीअल दिले जाईल.

[प्रत्येक रविवारी आपला अभ्यास pdf ला सुट्टी राहिल](#)

दररोजचे pdf पुढील लिंकवरून डाऊनलोड करू शकता

सौजन्य - इ - बालभारती पुणे

<https://rbkaluse.blogspot.com/>

5 वी व 8 वी शिष्यवृत्ती भेट द्या -

www.aplaabhyas.com

